

فضائل وآداب المسجد النبوي، وأحكام
زيارة قبر النبي عليه الصلاة والسلام
وقبري صاحبيه (للحرمين)

የነቢዩ ሙስጂድ ትሩፋቶችና ስነ
ስርዓት፤ የነቢዩን (ﷺ) ቀብርና
የሁለቱ ባልደረቦቻቸውን
(ረዳዮሏሁ ዐንሁማ) ቀብሮች
የመዘየር ህግጋት

**የነቢዩ መስጴድ ትሩፋቶችና ስነ ስርዓት፤ የነቢዩን
(ﷺ) ቀብርና የሁለቱ ባልደረቦቻቸውን (ረዲየሷሁ
ዐንሁማ) ቀብሮች የመዘየር ህግጋት**

በመስጴደል ሐረም እና በመስጴድ አን-ነበዊይ
የሃይማኖት ጉዳዮች ርዕሰ መስተዳድር የሊቃውንት ኮሚቴ

**የነቢዩ መስጴድ ትሩፋቶችና ስነ ስርዓት፤ የነቢዩን
(ﷺ) ቀብርና የሁለቱ ባልደረቦቻቸውን (ረዲየሷሁ
ዐንሁማ) ቀብሮች የመዘየር ህግጋት**

ዝግጅት

በመስጴደል ሐረም እና በመስጴድ አን-ነበዊይ
የሃይማኖት ጉዳዮች ርዕሰ መስተዳድር የሊቃውንት ኮሚቴ

1447 ዓ.ሂ

መግቢያ

ምስጋና ሁሉ ለዓለማት ጌታ ለሆነው ለአላህ የተገባ ነው።
የአላህ ሰላትና ሰላም የዓለማት እዝነት ተደርገው በተላኩት
ነቢይ፣ በቤተሰቦቻቸው፣ በባልደረቦቻቸውና እስከ ዕለተ
ትንሳኤ የረሳቸውን ሱንና (ፈለግ) በተከተሉ እንዲሁም
በመመሪያቸው በተመሩ ላይ ሁሉ ይስፈን። ከዚህ
በመቀጠል፡

ይህች አጠር ያለች መልዕክት የነቢዩን (የአላህ ሰላትና
ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን) መስጴድ ወሳኝ የሆኑ
ትሩፋቶችን፣ የመዘየር ስነ ስርዓቱን፣ እንዲሁም የነቢዩን

(የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን) እና የሁለቱን ባልደረቦቻቸውን ቀብሮ የመዘየር ስነ ስርዓትን አካታ የያዘች ናት። ያጠናቀርነውም የነቢዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን) መስጂድ ለሚዘይሩ ሰዎች ሲሆን፤ የኡማውን ነቢይ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን) መስጂድ ያለውን ደረጃ፣ የመዘየር ስነ ስርዓቱንና በውስጡ የመስገድን ሁኔታ በዕውቀትና በግልፅ መረጃ ላይ ሆነው እንዲያውቁ በማሰብ ነው። ቸርና ለጋስ የሆነው አላህ ጠቃሚ ሊያደርጋት፣ ለርሱ ብቻ የተሰራች በጎ ስራ ያደርግልን ዘንድ ተስፋ እናደርጋለን። እነሆ ቢለምኑት ደጉ፤ ተስፋ ቢያደርጉበት ቸሩ እርሱ ነውና።

የሊቃውንት ኮሚቴ

የመጀመሪያው፡ የነቢዩ (ﷺ) መስጂድ ትሩፋት

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ ۚ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (68)

{ጌታህም የሚሻውን ይፈጥራል። ይመርጣልም። ለእነርሱ ምርጫ የላቸዉም። አላህ ከማይገባው ሁሉ ጠራ ከሚያጋጉቸዉም ላቀ።} [አል-ቀሶስ፡ 68] በርግጥ አላህ ይህን ስፍራ ለነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን) መስጂድ እንዲሆን መርጦታል፤ በበርካታ ትሩፋቶችም ለይቶታል፤ ከእነዚህም ውስጥ፦

ጓዝ ተሸክፎ ጉዞ ከሚደረግባቸው ሶስቱ መስጂዶች አንዱ መሆኑ፡-

ከአቡ ሁረይራ እንደተላለፈው፤ ነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን) እንዲህ ብለዋል፡

«لَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: مَسْجِدِي هَذَا، وَمَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى».

«ከሶስቱ መስጂዶች በስተቀር ጓዝ ሸክፎ ጉዞ አይወጣም፡፡ እነርሱም፡ ይህ መስጂዴ፣ መስጂደል ሐራም እና መስጂደል አቅሷ ናቸው፡፡»¹

በርሱ ውስጥ የሚሰገድ ሰላት ከርሱ ውጪ ከሚሰገድ አንድ ሺህ ሰላት ይበልጣል፡፡ መስጂደል ሐራም ሲቀር፡

ከአቡ ሁረይራ -አላህ መልካም ስራቸውን ይውደድላቸውና- እንደተላለፈው ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡-

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ».

«በዚህ መስጂዴ የሚሰገድ ሰላት ከርሱ ውጪ ከሚሰገዱ አንድ ሺህ ሰላቶች የተሻለ ነው፡፡ የተከበረው መስጊድ (መስጂደል ሐራም) ሲቀር፡፡»²

ከመጀመሪያ ቀን ይዞ በአላህ ፍራቻ ላይ የተመሠረተው መስጂድ ነው፡

¹ ቡካሪይ በቁጥር፡ (1189) እና ሙስሊም በቁጥር፡ (1397) ዘግበውታል፤ ቃሉ የሙስሊም ዘገባ ላይ ያለው ነው፡፡

² ቡካሪይ (1190)፤ ሙስሊም (1395)፤ ቃሉ የቡካሪይ ዘገባ ላይ ያለው ነው፡፡

ከአቡ ሰዒድ አልኹድሪይ (ረዳዋሊሁ ዐንሁ) -አላህ መልካም ሥራቸውን ይውደድላቸውና- እንዲህ ብለዋል፡- «የአላህ መልክተኛ ﷺ ዘንድ ከባለቤቶቻቸው በአንዷ ቤት ገባሁና «የአላህ መልክተኛ ﷺ ሆይ! ከሁለቱ መስጂዶች በአላህ ፍራቻ ላይ የተመሰረተው የትኛው ነው?» አልኳቸው። እርሳቸውም አንድ እፍኝ ጠጠር ወስደው መሬቱን መቱበት፤ ከዚያም እንዲህ አሉ፡-

«هُوَ مَسْجِدُكُمْ هَذَا» لِمَسْجِدِ الْمَدِينَةِ.

«ይህ መስጂዳችሁ ነው» የመዲና መስጂድ።¹

በውስጡ የዕውቀት ፈላጊ ምንዳው በአላህ መንገድ ላይ እንደታገለ ሙጃሂድ ምንዳ ነው፡-

አቡ ሁረይራ ረዳዋሊሁ ዐንሁ እንዲህ ብለዋል፡- "የአላህ መልዕክተኛን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንና) እንዲህ ሲሉ ሰምቻቸዋለሁ፡-"

«مَنْ جَاءَ مَسْجِدِي هَذَا، لَمْ يَأْتِهِ إِلَّا لِحَيْرٍ يَتَعَلَّمُهُ أَوْ يُعَلِّمُهُ، فَهُوَ بِمَنْزِلَةِ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَمَنْ جَاءَ لِغَيْرِ ذَلِكَ، فَهُوَ بِمَنْزِلَةِ الرَّجُلِ يَنْظُرُ إِلَى مَتَاعٍ غَيْرِهِ».

«መልካም ነገርን ሊማር ወይም ሊያስተምር እንጂ ለሌላ ነገር ወደዚህ መስጂዴ ያልመጣ ሰው እርሱ በአላህ መንገድ ላይ እንዳለ ታጋይ (ሙጃሂድ) ነው፤ ከዚህ ውጪ የመጣ ሰው ደግሞ እርሱ የሌላን ሰው እቃ እንደሚመለከት ሰው ነው።»²።

¹ ሙስሊም በቁጥር (1398) ዘግበውታል።

² ኢብኑ ማጃህ በቁጥር (227) ላይ በሶሒክ ሰነድ ዘግበውታል።

በውስጡ የተከበረችው ረውዲ መኖሯ:-

ከአቡ ሁረይራ -አላህ መልካም ስራቸውን ይውደድላቸውና- እንደተላለፈው ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል:

«مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمَنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ، وَمَنْبَرِي عَلَى خَوْضِي».

«በቤቴና በሚንበሬ መካከል ከጀነት ጩፌዎች መካከል የሆነ ጩፌ አለ፤ ሚንበሬም በሐውዴ ላይ ነው።»¹

ሁለተኛ: የነቢዩን ﷺ መስጂድ መዘየር መወደዱ

ለእነዚህና ለመሰል ትሩፋቶች የነቢዩን ﷺ መስጂድ ለሶላትና ለዲባዳ መዘየር ይወደዳል።

- ለሐጅ አድራጊም ሆነ ለሌላ ሰው ከሐጅ በፊትም ይሁን በኋላ የነቢዩን (የአላህ ሶላትና ሰላም በርሳቸው ላይ ይስፈን) መስጂድ መዘየር ሱና ነው። ይህ መዘየር የሐጅ መስፈርትም፣ ማእዘንም ሆነ ግዴታም አይደለም፤ ከሐጅም ጋር ምንም አይነት ተያያዥነት የለውም።

- የነቢዩን (የአላህ ሶላትና ሰላም በርሳቸው ላይ ይስፈንና) መስጂድ ለመዘየር የተወሰነ የሶላት ብዛት መስገድ ወይም በመዲና ውስጥ ለተወሰነ ጊዜ መቆየት መስፈርት አይደለም። ይልቁንም የግዴታም (ፈርድ) ይሁን የሱና አንዲት ሶላትን በመስገድ ብቻ ጉብኝቱ ይፈጸማል። ነገር ግን

¹ ቡኸሪና ሙስሊም ተስማምተውበታል። ቡኸሪ በቁጥር 1195 ላይ እና ሙስሊም በቁጥር 1390 ላይ ዘግበውታል።

በውስጡ የሚሰገዱ የሰላቶች ብዛት በጨመረ ቁጥር ምንዳውም ይጨምራል።

የነቢዩን ﷺ መስጂድ ለዘያሪው በውስጡ ሁሉንም የግዴታ ሰላቶች እንዲሁም የሱና ሰላቶችን መስገዱ ይወደድለታል። ይህም ቀደም ሲል እንደተገለጸው በውስጡ የሚሰገድ ሰላት ከመስጂደል ሐራም ውጪ በሌሎች መስጂዶች ከሚሰገድ ሰላት በአንድ ሺህ ስለሚበልጥ ነው።

ሶስተኛ: የነቢዩን ﷺ መስጂድ የመዘየር ስነ ስርዓት

ሙስሊሙ ወደ ነቢዩ ﷺ መስጂድ ሲመጣ በአጠቃላይ መስጂዶችን፣ በተለይ ደግሞ የነቢዩን ﷺ መስጂድ የሚመለከቱ ሽሪዓዊ ስነ-ስርዓቶችን ሊላበስ ይወደድለታል። እነሱም፡

ወደ መስጂድ በእርጋታና በስክነት፣ በጦሀራ፣ በመልካም ገፅታና በመልካም መዓዛ መምጣት ይገባል፤ ከአቡ ሁረይራ -አላህ መልካም ስራቸውን ይውደድላቸውና- እንደተላለፈው የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ አሉ፡-

«إِذَا ثَوَّبَ لِلصَّلَاةِ فَلَا تَأْتُوهَا وَأَنْتُمْ تَسْعَوْنَ، وَأَتُوهَا وَعَلَيْكُمْ السَّكِينَةُ، فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا، وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا، فَإِنْ أَحَدَكُمْ إِذَا كَانَ يَعْمِدُ إِلَى الصَّلَاةِ فَهُوَ فِي صَلَاةٍ»

«ለሰላት ጥሪ ሲደረግ እየጮችሁ እንዳትመጡ፤ የተረጋጋችሁ ሆናችሁ ኑ። የደረሳችሁበትን ስገዱ፤ ያለፋችሁን ደግሞ አሟሉ። አንዳችሁ ወደ ሰላት ያቀና ጊዜ በሰላት ላይ

ነውና።»¹ ከአቡ ሰዒድ አልኹድሪድ (ረዳዋሊሁ ዐንሁ) - አላህ መልካም ሥራቸውን ይውደድላቸውና - እንደተላለፈው ነቢዩ (ዋላላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንና) እንዲህ ብለዋል፡-

«الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ، وَأَنْ يَسْتَنْ، وَأَنْ يَمَسَّ طَيِّبًا إِنَّ وَجَدَ»

"ለአቅመ አዳም በደረሰ ሰው ላይ ሁሉ የጁሙዓ ቀን መታጠብ፤ ጥርሱን ሊፍቅና ካገኘም ሽቶ መቀባቱ ግዴታ ነው።"² ሴትን በተመለከተ ደግሞ ወደ መስጂድ ስትመጣ በሒጃቧ ተከናንባ መሆን ግዴታ ይሆንባታል። ሽቶ መቀባትም አይፈቀድላትም፤ ነቢዩ (ዋላላህ ሰላትና ሰላም በርሳቸው ላይ ይስፈንና) እንዲህ ብለዋልና፡-

«إِذَا شَهِدْتَ إِحْدَاكُمُ الْمَسْجِدَ فَلَا تَمَسَّ طَيِّبًا».

«ከእናንተ (ከሴቶች) መካከል አንዳችሁ ወደ መስጂድ ከሄደች፤ ሽቶን አትንካ (አትቀባ)።»³

ወደ ነቢዩ ﷺ መስጂድ ሲገቡ ቀኝ እግርን ማስቀደም፤ መስጂድ ሲገባ የሚባለውን ዱዓም ማድረግ። ዘያሪው እንደሌሎች መስጂዶች ሁሉ ወደ ነቢዩ ﷺ መስጂድ ሲገባ ቀኝ እግሩን ማስቀደሙ ይወደድለታል፤ ይህንንም ዱዓ ይላል፡-

¹ ቡኸሪድ በቁጥር (636) እና ሙስሊም በቁጥር (602) ዘግበውታል።

² ቡኸሪና ሙስሊም ተስማምተውበታል። ቡኸሪ ቁጥር፡ (846) ላይ እና ሙስሊም ቁጥር፡ (858) ላይ ዘግበውታል። ሙሕተሊም ማለት ለአቅመ አዳም የደረሰ ማለት ነው።

³ ሙስሊም በቁጥር (443) ዘግበውታል።

«بِسْمِ اللَّهِ، وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ»

"ቢስሙላህ፣ ወስሰላሙ ዐላ ረሱሊልላህ፣ አልላሁምሙ-ግፊርሊ ዙኑቢ ወፍተሕሊ አብዋበ ረሕመቲክ"¹ ትርጉሙም፡- «በአላህ ስም፤ ሰላምም በአላህ መልዕክተኛ ላይ ይሁን፤ አላህ ሆይ! ወንጀሎቼን ማረኝ፤ የእዝነት ደጆችህንም ክፈትልኝ፡፡»" እንዲህም ይላል፡-

«أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ، وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ، وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ، مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ».

«አውዙ ቢላሂል-ዐዚም፣ ወቢወጅሂሂል-ከሪም፣ ወሱልጢኒሂል-ቀዲም፣ ሚነሽ-ሽይጢኒ-ር-ረጂም፡፡» ትርጉሙም፡- "በታላቁ አላህ፣ በክቡር ፊቱም እንዲሁም ከጥንት በነበረው ስልጣኑም ከተረገመው ሰይጣን እጠበቃለሁ፡፡"²

ተሒየተል መስጂድን (መስጂድ ሲገባ የሚሰገድ ሰላትን) መስገድ፡ በመስጂድ ነበዊ ለመስገድ የገባ ሰው ከመቀመጡ በፊት የተሒየተል መስጂድ ሁለት ረከዓ መስገዱ ሱና ነው፡፡ ከአቢ ቀታዳህ አል-ሓሪሥ ኢብን ረብዒይ አል-አንሷሪይ እንደተዘገበው ነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንና) እንዲህ አሉ፡-

«إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ، فَلَا يَجْلِسُ حَتَّى يُصَلِّيَ رُكْعَتَيْنِ».

¹ ኢብን ማጃህ በቁጥር (771) ላይ ዘግበውታል፡፡ ሰነዱም ሶሒሕ ነው፡፡

² አቡዳውድ በቁጥር (466) በሶሒሕ ሰነድ ዘግበውታል፡፡

"አንዳችሁ መስጂድ የገባ ጊዜ ሁለት ረከዓ ከመስገዱ በፊት እንዳይቀመጡ።"¹

በመጀመሪያዎቹ ሰልፎች ላይ ሶላት ለመስገድ መጓጓት ይገባል፤ ይህም በውስጣቸው ትልቅ ደረጃ ስላለው ነው። ይህንንም ማግኘት የሚቻለው ወደ ሶላት ቀድሞ በመሄድ ነው። ከአቡ ሁረይራ ረዲየላሁ ዐንሁ እንደተዘገበው፡ የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡-

«لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ وَالصَّغَةِ الْأُولَى، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَأَسْتَهْمُوا»

«ሰዎች በአዛንና በመጀመሪያ ሰልፍ ያለውን ምንዳ ቢያውቁና እርሱንም እጣ ካልተጣጣሉ በቀር የማያገኙት ቢሆኑ ኖሮ እጣ ይጣጣሉበት ነበር።»² ነቢዩ ﷺ ለሶላባቸው (አላህ ስራቸውን ይውደድላቸውና) እንዲህም ብለዋል፡

«تَقَدَّمُوا فَأَتَمُّوا بِئِي، وَلِيَأْتَمَّ بِكُمْ مَنْ بَعْدَكُمْ، لَا يَزَالُ قَوْمٌ يَتَأَخَّرُونَ حَتَّى يُؤَخَّرَهُمُ اللَّهُ».

«ቅድመና በእኔ ተከተሉ፤ ከእናንተ በኋላ ያሉትም በእናንተ ይከተሉ። ሰዎች ወደ ኋላ ከመቅረት አይወገዱም በመጨረሻም አላህ ወደ ኋላ የሚያስቀራቸው ቢሆን እንጂ።»³

¹ ቡኸሪና ሙስሊም ተስማምተው ዘግበውታል። ቡኸሪ ቁጥር (1171) ላይ እና ሙስሊም ቁጥር (714) ላይ ዘግበውታል።

² ቡኸሪና ሙስሊም ተስማምተውበታል። ቡኸሪ በቁጥር (615) እና ሙስሊም በቁጥር (437) ዘግበውታል።

³ ሙስሊም በቁጥር (438) ዘግበውታል።

ሴቶችን በተመለከተ ደግሞ ምርጡ በኋለኞቹ ሰልፎች መስገድና ከወንዶች መራቅ ነው፤ ይህም አቡ ሁረይራ (ረዳዩሊሁ ዐንሁ) - አላህ መልካም ሥራቸውን ይውደድላቸውና - ባስተላለፉት ሐዲሥ የተነሳ ሲሆን እርሳቸውም የአላህ መልክተኛ (ሶላሊሁ ዐለይሂ ወሰለም) እንዲህ አሉ ብለዋል፡-

«خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أَوْلَاهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أَوْلَاهَا»

«ለወንዶች ምርጡ የሰላት ሰልፍ የመጀመሪያው ሰልፍ ነው። መጥፎው ደግሞ የመጨረሻው ነው። ለሴቶች ምርጡ ሰልፍ የመጨረሻው ሰልፍ ነው። መጥፎው ደግሞ የመጀመሪያው ነው።»¹ ነገር ግን ለብቻቸው ከሰገዱ፣ ወይም ልክ በመስጂደ ነበዊይ እንዳለው በነርሱና በወንዶች መካከል መከለያ ካለ፣ የነርሱ ምርጡ ሰልፍ የመጀመሪያው ነው የሚሆነው። ይህም የተከለከሉበት ምክንያት ስለሚወገድ ነው።

ከኢማሙ ኋላ መስገድ፤ እርሱን ከመቅደምም መጠንቀቅ። ይህም አቡ ሁረይራ ረዳዩሊሁ ዐንሁ ባስተላለፉት ሀዲስ ነቢዩ ﷺ እንዲህ ስላሉ ነው፡-

«إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ».

«ኢማም የተደረገው እንዲከተሉት ብቻ ነው።»²

¹ ሙስሊም በቁጥር (440) ዘግበውታል።

² ቡኸሪይ በቁጥር (722) እና ሙስሊም በቁጥር (417) ዘግበውታል።

መስጂዱ በሰጋጆች በመሙላቱ እና መስገጃ በታ ከኢማሙ ፊት ለፊት ብቻ በሚገኝበት አስገዳጅ ሁኔታ ካልሆነ በቀር ለሰጋጅ ከኢማሙ መቀደም አይፈቀድለትም።

በሰልፎች መካከል ያሉትን ክፍት ቦታዎች በመሙላትና በማስተካከል ላይ መጣር፤ ነገር ግን ሰዎችን ከመገፋፋትና ከማጫናነቅ፤ ጀርባቸው ላይ ከመረማመድና በሰጋጆች ፊት ከማለፍ መጠንቀቅ ይገባል፤ ይህ ለወንጀል ይዳርጋልና።

በተከበረችው ረውዲ ውስጥ ለተገራለት ሰው መስገድ ይወደዳል፤ ይህም ከአቡ ሁረይራ (አላህ መልካም ስራውን ይውደድለትና) በተላለፈው ሐዲስ ላይ ነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በርሳቸው ላይ ይስፈንና) እንዲህ ስላሉ ነው፡-

«مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمَنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ، وَمَنْبَرِي عَلَى حَوْضِي».

«በቤቴና በሚንበሬ መካከል ከጀነት ጩፌዎች መካከል የሆነ ጩፌ አለ። ሚንበሬም በሐውዴ ላይ ነው።»¹

በረውዲ ውስጥ ስለሚሰገድ ሰላት የተለየ ትሩፋት አልመጣም፤ ነገር ግን ቀደም ሲል ያለፈው የአቢ ሁረይራ (አላህ ስራቸውን ይውደድላቸውና) ሐዲስ እንዳመለከተው እርሷ ከጀነት (ጩፌዎች) መናፈሻዎች አንዷ መናፈሻ መሆኗ ተረጋግጧል፤ ዲባዳዎችም በጊዜያቸውና በቦታቸው ትሩፋት ይበልጣሉ።

¹ ቡኸሪና ሙስሊም ተስማምተውበታል። ቡኸሪ ቁጥር (1195) ላይ እና ሙስሊም ቁጥር (1390) ላይ ዘግበውታል።

* ዘያረው ረውዲ ውስጥ ለመስገድ ተስማሚ ጊዜዎችን መምረጥና መጨናነቅ የሚቀንስባቸውን ጊዜያት መፈለግ ይገባዋል። ሙስሊም ወንድሞችን ማጨናነቅ፣ በሰዎች አንገት ላይ መረማመድ፣ እንዲሁም በውስጡ ለመስገድ በሰጋጆች ፊት ለፊት ማለፍ አይፈቀድም። ረውዲ ውስጥ መስገድ የሱና ሶላት ነውና በተከለከለ መንገድ ሊደረስበት አይገባም። እንዲሁም ዘያረው ወደ ረውዲ ለመግባት የተቀመጡትን ልዩ ስርዓቶችና ደንቦች አክብሮ ለመገዛት፣ ተስማሚ ጊዜዎችን ለመምረጥና የዘያሪዎችን አገባብ ከሚያደራጁት ጋር ለመተባበር ጥረት ማድረግ ይገባዋል።

ወደ ፈጣሪው (አላህ) በሚያቃርቡ እንደ ሶላት፣ ቁርአን መቅራት፣ ዚክር፣ ዱዓ፣ የዚክር መድረኮች ላይ መገኘት፣ የዕውቀት ትምህርቶች፣ የተከበረውን ቁርአን የማስተማሪያ ክበባት እና ሌሎችም ያሉ በጎ ስራዎችን በማብዛት ጊዜን በአግባቡ መጠቀም ይገባል።

የአላህን መጽሐፍ ማክበር፤ እንዲሁም ወረቀቶቹን በከንቱ ከመነካካት፣ በላዩ ላይ ከመፃፍ፣ ወይም ጫማን ከጎኑ በማስቀመጥ፣ መሬት ላይ በማስቀመጥና በመሳሰሉት ነገሮች ከማዋረድና ከማቃለል መጠበቅ። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

(ذَلِكَ وَمَنْ يُعِظْكُمْ شَعْبِيرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ 32)

{(ነገሩ) ይህ ነው። የአላህን ሃይማኖታዊ ምልክቶች የሚያከብር ሁሉ ይህ ድርጊቱ አላህን ከሚፈሩ ልቦች የሚፈጸም ጥንቃቄ ነው።} [አል-ሐጅ : 32]

አሸናፊና የላቀው አላህ ክልክል ካደረገው ነገር እይታን ዝቅ ማድረግ፡ የነቢዩን ﷺ መስጂድ በሚጎበኝ ሰው ላይ እይታውን ወደ እርሱ ማየት ከተከለከለው ነገር ዝቅ ማድረግ ግዴታ ይሆንበታል። በእነዚህ ስፍራዎች ወንጀል የመፈፀምን ከባድነትና የሚያስከትለውንም ቅጣት ሊያውቅ ይገባል። ምክንያቱም ወንጀሎች በጊዜና በቦታው ክቡርነት ምክንያት ይበልጥ ይገዛሉ፤ መልካም ስራዎችም እንደዚሁ ናቸው። ሙስሊሟ ሴትም ሽሪዓዊ ሒሻብን አጥብቃ ልትይዝና ወንዶችን እንዳትፈትን ጌጧን ከመግለጽ ልትቆጠብ ይገባል። የዚህ ሀጢያቱ የገዘፈ ነውና።

በስልክ ፎቶ በመቅረፅ ወይም ምስሎችንና ተንቀሳቃሽ ምስሎችን በመመልከት ከመጠመድ መጠንቀቅ ያስፈልጋል፤ እነዚህ ምስሎችና ተንቀሳቃሽ ምስሎች ክልክል ከሆኑ ደግሞ ጉዳዩ ይበልጥ አደገኛ ይሆናል።

የነቢዩን ﷺ መስጂድ ከጭቅጭቅ፡ ድምፅን ከፍ ከማድረግ፡ የጠፋን ነገር ከማስተዋወቅ፡ ከመሸጥና መሰል በእርሱም ሆነ በሌሎች መስጂዶች ውስጥ ሊፈጸሙ ከማይገባቸው ነገሮች ሁሉ መጠበቅ ይገባል። ለዚህም የአቡ ሁረይራ -ረዳየላሁ ዐንሁ- ሐዲሥ ማስረጃ ነው፤ ነቢዩ - የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንና- እንዲህ ብለዋል፡-

«إِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَبِيعُ أَوْ يَبْتَاعُ فِي الْمَسْجِدِ، فَقُولُوا: لَا أَرْبَحَ اللَّهَ تِجَارَتَكَ، وَإِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَنْشُدُ فِيهِ ضَالَّةً، فَقُولُوا: لَا رَدَّ اللَّهُ عَلَيْكَ».

«በመስጂድ ውስጥ የሚሸጥ ወይም የሚገዛን ሰው ካያችሁ፣ “አላህ ንግድህን ትርፋማ አያድርገው” በሉት፤ በውስጡም የጠፋ ነገር የሚያሳውጁን ሰው ካያችሁ፣ “አላህ አይመልስልህ” በሉት።»¹

በግል ንፅህና ላይ መጣር፣ እንዲሁም እንደ ነጭ ሽንኩርት፣ ቀይ ሽንኩርት፣ ጢስና ላብ የመሳሰሉ ሰጋጅ ወንድሞቹን አዛ ከሚያደርጉ መጥፎ ሽታዎች መጠንቀቅ፤ ጀቢር ኢብኑ ዐብዱላህ (ረዳየላሁ ዐንሁ) የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ ማለታቸውን አስተላልፈዋል፡-

«مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا، فَلْيَعْتَزِلْنَا - أَوْ قَالَ: فَلْيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا - وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ».

"ነጭ ሽንኩርት ወይም ቀይ ሽንኩርት የበላ ሰው ከኛ ገለል ይበል ወይም ከመስጂዳችን ገለል ይበል። ቤቱም ይቀመጥ።"²

የመስጂድ-ነበዊን ንጽህና ለመጠበቅ መጣር፤ እንደ የምግብ ትራፊና የኢፍጣር ሱፍራ ያሉ ቆሻሻዎችን - በተለይም በረመዲን ወር- መስጂድ ውስጥና በግቢዎቹ አለመጣል፤ ወይም በመተላለፊያዎችና በግቢዎች ላይ ምራቅ አለመትፋት እና የመሳሰሉት።

በመተላለፊያዎች፣ በበር መግቢያዎችና በተጨማሪ ስፍራዎች ከመስገድ መቆጠብ ይገባል። ይህም

¹ ቲርሚዚይ በቁጥር (1321) እና ኢብኑ ኹዘይማ በቁጥር (1305) በሶሒክ ሰነድ ዘግበውታል።

² ቡኸሪይ በቁጥር (7359) እና ሙስሊም በቁጥር (564) ዘግበውታል።

የሚያስከትላቸው ጥፋቶች ስላሉ፤ መንገዶችን መዝጋትና ሙስሊሞችን ማስቸገር ስለሆነ ነው።

ወንዶችና ሴቶች በነብዩ ﷺ መስጂድ ውስጥም ሆነ በግቢዎቹ ውስጥ የሚሰግዱት እያንዳንዳቸው በተመደበላቸው ቦታ ነው። ወንድ ከሴት ጎን አይሰግድም፤ ሴትም ከወንድ ጎን አትሰግድም። በተቻለ መጠን ኢማሙን ከመቅደምም መጠንቀቅ ይገባል።

ከመስጂድ ሲወጣ ግራ እግርን ማስቀደም፤ ሲወጣም እንዲህ ይላል፡-

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ»،

«አልላሁምመ ኢንኒ አስአሉከ ሚን ፈድሊክ»¹፤ (ትርጉሙም፡ «አላህ ሆይ! ከችሮታህ እንድትለግሰኝ እማፀንሀለሁ።») ወይም በነቢዩ ﷺ ላይ ሰለዋት ያወርድና እንዲህ ይላል፡-

«رَبِّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي، وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ».

«ረብቢግፊርሊ ዙኑቢ፤ ወፍተሕሊ አብዋበ ፈድሊክ»² ትርጉሙም፡ «ጌታዬ ወንጀሎቼን ማረኝ፤ የችሮታህንም ደጆች ክፈትልኝ።»

አራተኛ፡ የነቢዩን ﷺ ቀብርና የሁለቱ ባልደረቦቻቸውንም (አላህ ስራቸውን

¹ ሙስሊም በቁጥር (713) ዘግበውታል።

² ቲርሚዚይ በቁጥር (314) በሶሒክ ሰነድ ዘግበውታል።

ይውደድላቸውና) ቀብሮች የመዘየር ህግጋትና ስነስርዓት:

* የነቢዩን ﷺ ቀብርና የሁለቱን ባልደረቦቻቸውን የአቡበክርን እና የዑመርን - ረዳዩሊሁ ዐንሁማ - ቀብሮች መዘየር ለመዲና ሰዎችና ወደርሷ ለሚመጡ እንግዶችና ጎብኚዎችም ይወደዳል። ይህም ቀብሮችን መዘየር የተደነገገ መሆኑን ከሚያመለክቱት አጠቃላይ ማስረጃዎች የሚመነጭ ነው፤ ከነዚህም መካከል የርሳቸው ﷺ ንግግር ነው፡

«نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ، فَزُورُوهَا».

«መቃብሮችን ከመዘየር ከልክዎትሁ ነበር፤ መቃብርን ዘይሩ።»¹

ነቢዩም የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንና ከሞቱ በኋላ በእርሳቸው ላይ ሰላምታን የማውረድን ትሩፋት በተመለከተ እንዲህ ብለዋል፡-

«مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ، إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيَّ رُوحِي حَتَّى أُرَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ».

«አንድም በኔ ላይ ሰላምታን የሚያቀርብ የለም ለርሱ ሰላምታን እስከመልስ ድረስ ኃያሉና የላቀው አላህ ወደኔ ነፍሴን የሚመልስልኝ ቢሆን እንጂ።»²

¹ ሙስሊም በቁጥር (977) ዘግበውታል።

² ኢማሙ አሕመድ በሙስነዳቸው በቁጥር (10815) ዘግበውታል። ስነዱም ሐሰን ነው።

* ሴቶች የነቢዩን ﷺ ቀብርም ሆነ የሌሎች ሙስሊሞችን ቀብር መዘየር አይፈቀድላቸውም፤ ቀብርን መዘየር ለወንዶች የተደነገገ ሲሆን ሴቶች ግን ቀብርን ከመዘየር ተከልክለዋል። ከኢብኑ ዐባስ ረዳየላሁ ዐንሁማ እንደተዘገበው እንዲህ ብለዋል፡-

«لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَاوِرَاتِ الْقُبُورِ، وَالْمُتَّخِذِينَ عَلَيْهَا الْمَسَاجِدَ وَالسُّرُجَ»

«የአላህ መልዕክተኛ ﷺ ቀብርን አዘውትረው የሚጎበኙ ሴቶችንና በመቃብር ላይ መስገጃዎችንና መብራቶችን የሚይዙትን ረግመዋል።»¹ ከአቡ ሁረይራ -አላህ መልካም ስራቸውን ይውደድላቸውና- እንደተዘገበው እንዲህ አሉ፡

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَعَنَ زَوَاوِرَاتِ الْقُبُورِ».

"የአላህ መልዕክተኛ ﷺ ቀብርን አዘውትረው የሚጎበኙ ሴቶችን ረግመዋል።"²።

* የነቢዩን (የአላህ ሶላትና ሰላም በርሳቸው ላይ ይስፈንና) ቀብር ብቻ ለመዘየር አስቦ ጓዝን ሸክፎ መውጣት አይፈቀድም። ይልቁንም በጉዞው ሊያስብ የሚገባው መስጂዱን ለመዘየርና በውስጡ ለመስገድ ነው። መዲና ከደረሰ በኋላ ግን ለመዲና ነዋሪዎች እንደተደነገገው ሁሉ ቀብሩን መዘየር ይደነገግለታል። ነቢዩ (የአላህ ሶላትና ሰላም በርሳቸው ላይ ይስፈንና) እንዲህ ብለዋል፡

¹ አቡ ዳውድ በቁጥር (3236) ላይ ቲርሚዚይም በቁጥር (320) ላይ ነሳኢይም በቁጥር (2043) ዘግበውታል።

² ቲርሚዚይ በቁጥር (1056) እና ኢብኑ ማጀህ በቁጥር (1576) የዘገቡት ሲሆን ሰነዱ ሐሰን ነው።

«لَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: مَسْجِدِي هَذَا، وَمَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى».

«ከሶስቱ መስጊዶች በስተቀር ጓዝ ሸክፎ ጉዞ አይወጣም። እነርሱም፡ ይህ መስጊዴ፣ መስጊዴል ሐራም እና መስጊዴል አቅሷ ናቸው።»¹

የነቢዩን ﷺ ቀብርና የሁለቱን ባልደረቦቻቸውን - ረዳዋሊሁ ዐንሁማ - ቀብሮች ሲዘየር የተደነገጉ ስርዓቶች

ጎብኝው በነቢዩ ﷺ ቀብር ፊት ለፊት ይቆማል። ከዚያም በስርዓትና ድምፁን ዝቅ በማድረግ በነቢዩ ﷺ ላይ ሰላምታን ያቀርባል። እንዲህም ይላል፡ (አስሰላሙ ዐለይክ ያ ረሱላላህ ወረሕመቱላሂ ወበረካቱህ)። በዚህ ላይም ጨምሮ (አሸሃዱ አንነከ ቀድ በለግተር-ሪሳላህ፣ ወአደይተል-አማናህ፣ ወነሰሕተል-ኡመተ፣ ወጃሃድተ ፊላሂ ሐቀል-ጂሃድ) ቢልም ችግር የለውም፤ ምክንያቱም ይህ ሁሉ እውነት ነው።

ቀጥሎ ወደ ቀኝ በኩል አንድ እርምጃ በመራመድ የአቡበከር አስሲዲቅ (አላህ መልካም ስራውን ይውደድለትና) ቀብር ፊት ለፊት ይቁምና እንዲህ ይበል፡ «አስሰላሙ ዐለይክ ያ አባ በክሪን ሲዲቅ፣ አስሰላሙ ዐለይክ ያ ኸሊፈተ ረሱላላሂ ﷺ ረዳዋሊሁ ዐንከ ወአርዲክ፣ ወጀዛከ ዐን ኡመቲ ሙሐመዲን ﷺ ኸይራ» (ትርጉሙም "አንተ አቡበከር አስሲዲቅ ሆይ ሰላም ባንተ ላይ ይስፈን፣ አንተ የአላህ መልክተኛ ﷺ ምትክ ሆይ ሰላም ባንተ ላይ ይስፈን፣

¹ ቡኸሪይ በቁጥር (1189)፤ ሙስሊም በቁጥር (1397)፤ ቃሉ በሙስሊም ዘገባ ላይ ያለው ነው።

አላህ ከአንተ ስራህን ይውደድ አንተንም ያስደስትህ፤ ለሙሐመድ ኡመት ﷺ ለዋልከው ውለታም በመልካም ይመንዳህ።" ማለት ነው።)

ቀጥሎ የዑመር ኢብኑል ኸጧብን (አላህ መልካም ስራውን ይውደድለትና) ቀብር ፊት ለፊት ለመሆን አንድ እርምጃ ወደ ቀኙ ይራመድና እንዲህም ይበል፡ "(አስሰላሙ ዓለይከ ያ ዑመር አልፋሩቅ ረዳየሊሁ ዓንከ ወአርዲክ፤ ወጀዛከ ዓን ኡመቲ ሙሐመዲን ﷺ ኸይራ)።" (ትርጉሙም፡ "አንተ አል ፋሩቅ የሆንከው ዑመር ሆይ! ሰላም ባንተ ላይ ይስፈን፤ አላህ ከአንተ ስራህን ይውደድ አንተንም ይውደድህ፤ ለሙሐመድ ﷺ ኡመት ለዋልከው ውለታ በመልካም ይመንዳህ።" ማለት ነው።)

ኢብኑ ዑመር - አላህ መልካም ስራቸውን ይውደድላቸውና - ከጉዞ ሲመለስ ወደ ነብዩ ﷺ ቀብር ይመጣና እንዲህ ይል ነበር፡- "አስ-ሰላሙ ዐለይከ ያ ረሱለልላህ፤ አስ-ሰላሙ ዐለይከ ያ አባ በክር፤ አስ-ሰላሙ ዐለይከ ያ አበታህ።"¹ ትርጉሙም "የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! የአላህ ሰላም በእርሶ ላይ ይስፈን፤ አቡበክር ሆይ! የአላህ ሰላም በእርሶ ላይ ይስፈን፤ አባቴ ሆይ! የአላህ ሰላም በእርሶ ላይ ይስፈን።" ካለ በኋላ ይመለሳል ማለት ነው።

¹ አል'በይሃቂይ በ«አስ-ሱንኑ አል-ኩብራ» በቁጥር (10271) ዘግበውታል፤ ሰነዱም ስሊሕ ነው።

የመቃብሩን ግድግዳዎችና አጥር አይነካም፤ አይስማቸውምም፡

ኢማሙ ማሊክ አላህ ይዘንላቸውና እንዲህ ብለዋል፡ በነቢዩ ﷺ ላይ ሰላምታ ሲያቀርብ ፊቱን ወደ ቂብላ ሳይሆን ወደ ቀብሩ አዙሮ ይቁም፤ ይጠጋና ሰላምታ ያቅርብ፤ ቀብሩንም በእጁ አይነካ።¹

አኢማዎች የነቢዩን ﷺ ቀብር በእጅ መንካትም ሆነ መሰም እንደማይፈቀድ ተስማምተዋል።

መቃብር ዘንድ ቆይታውን አያራዝምም፤ ይልቁንም ሰላምታ ያቀርባል ከዚያም ይሄዳል።

ኢማም ማሊክ አላህ ይዘንላቸውና እንዲህ ብለዋል፡ "በነቢዩ ﷺ ቀብር ዘንድ ቆሞ ዱዓ ማድረግን አልቀበልም፤ ይልቁንስ ሰላምታ ያቅርብና ይሂድ።"²

ናፊዕም አላህ ይዘንላቸውና እንዲህ ብለዋል፡- "ኢብኑ ዑመር በቀብሩ ላይ ሰላምታ ያቀርብ ነበር... መቶ ጊዜና ከዚያም በላይ አይቼዋለሁ፤ ወደ ቀብሩ መጥቶ እንዲህ ይል ነበር፡- «አስ-ሰላሙ ዐላ አን-ነቢይ ﷺ። አስ-ሰላሙ ዐላ አቢ በክር፤ አስ-ሰላሙ ዐላ አቢ።» ከዚያም ይመለስ ነበር።"³

¹ አሽ-ሺፋ ሊል-ቃዲ ዒያድ (2/199)።

² አሽ-ሺፋ ሊል-ቃዲ ዒያድ (2/199)

³ አል-አጁሪይ በ«አሽ-ሸሪዐህ» ኪታባቸው (5/2374) ላይ በቁጥር (1853) ዘግበውታል።

አንዳንድ ዘያሪዎች የሚፈፀሙት የነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በርሳቸው ላይ ይስፈንና) ቀብር ዘንድ ድምፅን ከፍ ማድረግና ረጅም ሰአት እዛ መቆም ይህ የተደነገገውን መቃረን ነው።

ረሱልን (የአላህ ሰላትና ሰላም በርሳቸው ላይ ይስፈንና) ሆነ ከፍጡራን ሌላን አካል ጥቅም እንዲያመጡ ወይም ጉዳትን እንዲከላከሉ፣ ወይም ጉዳይን እንዲፈፀሙ ወይም ከጭንቀት እንዲገላግሉ ወይም የታመመን እንዲፈውሱ ወይም ምልጃን እንዲያማልዱ ወይም ከቅጣት እንዲያድኑና የመሳሰሉትን ዱዓዎች መማፀን አይፈቀድም። ምክንያቱም ከአላህ ውጭ ያለን አካል አላህ ብቻ በሚችለው ነገር ላይ መማፀን ክልክልና ታላቅ ሽርክ ነውና። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ 60﴾

{ጌታችሁም አለ: «ለምኑኝ እቀበላችኋለሁና። እነዚያ እኔን ከመገዛት የሚከሩት ተዋራጆች ሆነው ገሀነም በእርግጥ ይገባሉ።»} [ጋፈር: 60] ጥራት የተገባው አላህ እንዲህም ብሏል:

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَلُكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ 194﴾

{እነዚያ ከአላህ ሌላ የምትገዟቸው ጣኦቶች ብጤዎቻችሁ የአላህ ባሮች ናቸው። እውነተኛነት ከሆናችሁ እስቲ ጥጁቸውና ለእናንተ ይመልሱላችሁ። (መመለስ

አይችሉም።}} [አል-አዕራፍ: 194] የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

{وَأَنّ الْمَسْجِدَ لِلّٰهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا(18)}

{እነሆ መስጂዶችም የአላህ ብቻ ናቸው። በውስጣቸው ከአላህ ጋር አንድንም አትገዙ ማለትን ተወረደልኝ።} [አል_ጂን: 18]

ቀብር ዘንድ አሏህ አይለምንም። ዱዓ ማድረግ ከፈለገ ከቀብሩ ያልፍና ወደ ቂብላ በመዞር ዱዓ ያደርጋል። ወደ ቀብሩ በመዞርም ዱዓ አያደርግም።

ኢማሙ ማሊክ አላህ ይዘንላቸውና እንዲህ ብለዋል: "የነቢዩ ሶላላሁ ዐለይሂ ወሰለም ቀብር ዘንድ ቆሞ ዱዓ ማድረግን አልፈቅድም።"

መስጂድ ሲገቡም ሆነ ሲወጡ ወደ ቀብሩ መመላለስን ማብዛት ለመዲና ነዋሪዎችም ሆነ ከውጪ ለሚመጡ ጎብኚዎች አይፈቀድም። ይህም ቀብሩን ዒድ አድርጎ ከመያዝ እንዳይሆን ስለሚሰጋ ነው።

የአላህ መልዕክተኛ የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ይህን ከልክለዋል፤ እንዲህም ብለዋል:-

«لَا تَتَّخِذُوا قَبْرِى عَيْدًا، وَلَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا، وَحَيْثُمَا كُنْتُمْ فَصَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي».

«ቀብሬን የሚጎበኝ የበአል ስፍራ አታድርጉት፤ ቤቶቻችሁንም መቃብር አታድርጉ። የትም ብትሆኑ በኔ ላይ ሶለዋት አውርዱ፤ ሶለዋታችሁ ትደርሰኛለችና።»¹

«ቀብሬን ዒድ አታድርጉት» የሚለው ትርጉሙም፡- በተወሰነ ወቅት ወይም ሁኔታ ላይቶ ወደርሱ መመላለስ ነው፤ ለምሳሌ በየቀኑ፣ በየሳምንቱ ወይም በየወሩ እንዲጎበኝ አድርጎ መወሰን፤ ወይም ደግሞ አንድ የተወሰነ ሁኔታ ሲከሰት እንዲጎበኝ ማድረግ ነው። እንዲህም ተብሏል፡- የምትሰባሰቡበት የመሰባሰቢያ ወቅት አታድርጉት።²

ኢማሙ ማሊክ አላህ ይዘንላቸውና እንዲህ ብለዋል፡ "መስጂድ ገብቶ የሚወጣ የመዲና ነዋሪ በቀብሩ ዘንድ መቆም ግዴታ አይሆንበትም፤ ይልቁንም ይህ ለእንግዶች ነው።"³

አላህ ይዘንላቸውና «ይህ ለእንግዶች ብቻ ነው» ሲሉ፤ ማለት አጠቃላይ ዚያራን እንጂ፣ ሲገቡና ሲወጡ ዚያራን መደገምን አይደለም።

በመቃብሩ ፊት ልክ ሶላት እንደሚሰግድ ሰው አንዱን እጅ በሌላኛው ላይ አድርጎ ከደረቱ ላይ ወይም ከደረቱ ስር በማድረግ መቆም አይገባውም፤ ይህ ለሶላት ብቻ የተለየ

¹ ኢማሙ አሕመድ በሙስኑዳቸው በቁጥር፡ (8804) ዘግበውታል፤ ሰነዱም ሐሰን ነው።

² የአር-ራጊብ አል-አስፈሃኒን "አል-ሙፍረዳት" (ገፅ፡ 594) እና የሸውካኒን "ሸርሕ አስ-ሱዱር ቢተሕረሚ ረፍዒል ቁጥር" (ገፅ፡16) ይመልከቱ።

³ የአል-ቃዲ ዒድድ አሽ-ሺፋ (2/204)፤ የኢብኑል ሓጅ አል-መድኸል (1/262)

የሆነ የመዋደቅና የመተናነስ ሁኔታ ስለሆነ ከአላህ (ሱብሐነሁ ወተዓላ) ውጪ ለማንም አይሆንም።

አንዳንድ ሰዎች እንደሚያደርጉት በነቢዩ (ﷺ) ላይ ሰላምታን ለማቅረብ ከሩቅ ወደ ቀብሩ መዞር አይገባም። ምክንያቱም ይህን ሶሐቦች (ረዳዩሊሁ ዓንሁም) እንዲሁም ከአራቱ ኢማሞችና ከሌሎችም የሆኑት የቀደምት ደጋግ አበዎች አይፈፀሙትም ነበርና።

ወደተከበረው ቀብር ከየትኛውም አቅጣጫ በመዞር ዱዓ ማድረግም ሆነ ቁርአን መቅራትና መሰል ነገሮችን መፈፀም፤ ይህ ከዚህ በፊት ከተጠቀሱት ጋር ተመሳሳይ የሆነ አዲስ መጤ ነው። ለሙስሊም በዲኑ ውስጥ አላህ ያልፈቀደውን አዲስ ነገር ሊፈጥር አይፈቀድለትም። ኢማሙ ማሊክ (አላህ ይዘንላቸውና) የዚህን መሰል ስራዎችን አውግዘዋል፤ እንዲሁም ብለዋል፡- "የዚህች ኡማ መጨረሻዋን አያቃናም፤ የመጀመሪያዋን ያቃናው ነገር ቢሆን እንጂ።"¹

በነብዩ (ﷺ) ላይ ሰላምታ ሲያቀርቡ (ሺዲዮ/ፎቶ) በመቅረፅና በቀጥታ ስርጭት አለመጠመድ።

የአላህ ሰላትና ሰላም በነቢያችን ሙሐመድ ላይ እንዲሁም በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ ሁሉ ይስፈን።

¹ የኢብኑ ባዝን መጀመሪያ ፈታዋ (16/110)።

ማጠቃለያ

የነቢዩ መስጴድ ትሩፋቶችና ስነ ስርዓት፤ የነቢዩን (፳) ቀብርና የሁለቱ ባልደረቦቻቸውን (ረዳዩሊሁ ዐንሁማ) ቀብሮች የመዘየር ህግጋት.....	2
የነቢዩ መስጴድ ትሩፋቶችና ስነ ስርዓት፤ የነቢዩን (፳) ቀብርና የሁለቱ ባልደረቦቻቸውን (ረዳዩሊሁ ዐንሁማ) ቀብሮች የመዘየር ህግጋት.....	2
መግቢያ.....	2
የመጀመሪያው፡ የነቢዩ (፳) መስጴድ ትሩፋት.....	3
ሁለተኛ፡ የነቢዩን ፳ መስጴድ መዘየር መወደዱ.....	6
ሶስተኛ፡ የነቢዩን ፳ መስጴድ የመዘየር ስነ ስርዓት.....	7
አራተኛ፡ የነቢዩን ፳ ቀብርና የሁለቱ ባልደረቦቻቸውንም (አላህ ስራቸውን ይውደድላቸውና) ቀብሮች የመዘየር ህግጋትና ስነስርዓት.....	16